

A vadgazdálkodási ágazat gazdasági elemzése – Nemzeti kincsünk marad-e a gímszarvas? –

(Economic Analysis of Wild Game Management Sector in Hungary
– Red Deer as National Heritage endangered –)

Schiberna Endre* – Szalai Áron

Nemzeti Agrárkutatói és Innovációs Központ
Erdészeti Tudományos Intézet

Kivonat

A múltban a vadgazdálkodási ágazat a vidéki gazdaság más ágazataival ellentétben kevesebb figyelmet fordított a nemzetgazdasághoz való hozzájárulásra, lényegét a vadászati lehetőség megteremtése és nem a gazdasági teljesítmény elérése adta. Az ágazat környezetének és belső működésének változásai nyomot hagynak az ágazat pénzügyi eredményein, amelynek bemutatása jelen írás egyik célja. A vadgazdálkodási ágazattal kapcsolatos döntések egyik fő vezérelve az volt, hogy meg kell őrizni a kiváló adottságokkal rendelkező, nemzeti kincsnek számító vadállományt. Megvizsgálva azonban a legfontosabb vadfaj, a gímszarvas trófeái értékének időbeli változását azt láthatjuk, hogy a 2000-es évektől a legmagasabb minőséget képviselő trófeák összértéke az alacsonyabb minőségű trófeákhoz képest hanyatlani kezdett. Ez a jelenség szükségessé teszi a vadgazdálkodási ágazat jelenlegi működési struktúrájának átértékelését.

Kulcsszavak: tömegtermelés, teríték-érték

Abstract

Unlike other branches of the rural economy in Hungary wild game management sector paid little attention to its contribution to the national economy in the past, its essence was to provide hunting opportunities rather than financial benefits. The changes in its environment and its internal operations left marks on the financial figures of the sector, and tracking of those marks is one of the purposes of this paper. Wild game in Hungary is regarded as national heritage, and the need to protect its outstanding quality has served as the guiding principle in hunting related policy formulation. Analysing the time series of the trophy quality of the most important game red deer (*Cervus elaphus*), however, shows that total value of the highest quality trophies started to decline in the 2000s compared to lower quality trophies. This phenomena highlights the need to revise the present framework of the current operation of the sector.

Keywords: mass production, hunting bag value

---

* Levelező szerző: se@erti.hu

1. Bevezetés

Az utóbbi évtizedek jelentős politikai és gazdasági változásai a vadgazdálkodási ágazatban is érzetették hatásukat. Ezek a történések ugyanúgy, mint a megelőző időszak eseményei hatást gyakoroltak az ágazat pénzügyi adatira. Bár korábban a vadgazdálkodás gazdasági oldala nem számíthatott nagy érdeklődésre, jelen írás megkísérli bemutatni a változások pénzügyi hatásait. Ez annak a látásmódnak az erősítésére szolgál, hogy a vadgazdálkodási ágazat nem csak a vadászat számára keretet adó szaktevékenység összefoglaló neve, hanem egy gazdasági ágazat, amely része a vidék gazdaságának. Minden, az ágazattal kapcsolatos döntés egyúttal ennek a gazdasági ágazatnak az eredményét és pénzügyi feltételeit is befolyásolja.

Túl azon, hogy a vadgazdálkodás pénzügyi szemléletű értékelését erősíti, a cikk bemutatja, hogy a nemzeti kincsnek számító nagyvadállomány legfontosabb faja legmagasabb minőséget produkáló trófeáiból származó gazdasági érték a 2000-es években hanyatlani kezdett az alacsonyabb értékű trófeákból származó értékhez képest.

Mindezeknek a gondolatoknak különös jelentőséget adnak a vadgazdálkodás és a társágazatok, például a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás vagy a természetvédelem között feszülő ellentétes érdekek, amelyek legfontosabb ütköző felülete a vad által okozott károk – más megközelítésben a vadhatás – valamint az ezek következtében fellépő kártérítési igények. Szolgáljon ez az elemzés adalékul azokban a szakmai vitákban, amelyek a fent említett társágazatok viszonyát, a vadgazdálkodás eredményes működését, és a vadállomány-szabályozás rendszerének fejlesztését célozzák meg.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. A növekvő nagyvadállomány és a fenntartható vadlétszám közötti ellentmondás

A vadeltartó képesség nagysága régóta foglalkoztatja a szakmát. Az 1960-as évektől kezdve történtek próbálkozások a vadlétszám mennyiségének központi szabályozására. Idézet a Vadgazdálkodási Tanács határozatából: 1963. Okt. 3. - " Nagyvadállományunkban 15%-kal több van az eltartható mennyiségnél." Ekkor a gímszarvas becsült létszáma 17 000 db volt, a beszámolóval a V. Tanács egyetértett. Ezt követően is napirenden voltak a V. Tanács ülésein a létszám csökkentését célzó határozatok, de nem vezettek eredményre. (TURÓS, 1993) Az 1950-es évek végének teríték adatait alapul véve a szarvas- és vaddisznóállományból tartamosan levadászható mennyiség hat-, illetve nyolcszorosára emelkedett, s közben a jelentősen megnövekedett erdőterület 100 ha-jára vetítve elérte a 1,5 és 2,1 db-os értéket. Az utóbbi száz évben az őshonos vadfajaink közül a szarvas és a vaddisznó közel hasonló átlagos intenzitású „tömegszaporodását” figyelhetjük meg. (POGRÁNYI, 1992) Voltak, akik a túlszaporodás veszélyeinek biológiai következményeire hívták fel a figyelmet. A magyar vadállomány hírnevét a minőségéért kapta, ami főleg az élőhelynek és részben a genetikai adottságoknak köszönhető. Az irreálisan nagy túltartás következménye a számbeli növekedés megszűnése. Ilyenkor lépnek fel az ökológiai szabályozó folyamatok, melyek elhullással, szaporodási ráta csökkenéssel és a minőség romlásával járnak. Emberi beavatkozással meg kell előzni az önszabályozási folyamatok beindulását. (HUNYA, 1994)

2.2. A vadállománybecslés bizonytalansága

A vadlétszám kérdéséhez közvetlenül kapcsolódik a vadállomány-becslés megbízhatatlanságának problematikája. Gera a becslések számának növelését, és idejének megváltoztatását javasolja. A valós ivararány felmérését is fontosnak tartja, amely szinte teljesen ismeretlen a vadászatra jogosultak előtt. Lényeges lenne még, hogy senkinek ne legyen érdeke meghami-

sítani a becslési adatokat. (GERA, 1993) Ezzel kapcsolatban hangzott el az Országos Erdőtanács ötödik ülésén a következő mondat: "... a megbízható állománybecslési adatok gyűjtésére nincs megfelelő módszer, nem határozható meg egyértelműen egy terület vadeltartó- és vadtűró képessége". (NÁHLIK, 2011) Reményfy erre reagálva cikkében kifejti, hogy az 1971-ben életbe lépett erdőrendezési útmutató bevezetése óta felméri, megállapítják minden erdőrészlet, minden földrészlet vadeltartó képességét, és az eredményt az erdészeti üzemtervekben közzé teszik. (REMÉNYFY, 2012)

2.3. A vadkárkérdés

Ha valaki a hazai vadgazdálkodás gazdasági elemzésével foglalkozik megkerülhetetlen téma a vadkár. Egyesek a nagyvadállomány túlszaporodását a kommunista diktatúra politikai akaratával és a közös tulajdon kárérzéketlenségével magyarázzák. (NYÚL, 1995) Az ország legjobb nagyvadas adottságokkal rendelkező megyéiben okozzák a legnagyobb problémát az erdei és mezőgazdasági vadkarak. Csányi és Szemethy Bleier munkájára alapozva a kifejtik: kimutatható, hogy bizonyos szint felett a gímszarvas és a vaddisznó által okozott vadkarak költségei exponenciálisan növekednek, és ezáltal kezelhetetlenné válnak. (BLEIER, 2014) A problémák megoldása a nagyvadállomány jelentős csökkentésével érhető el. (CSÁNYI – SZEMETHY, 2014) „A vizsgálatok arra utalnak, hogy helyes korosztályi szabályozással, jóval kisebb vadállomány fenntartása mellett, éppen a trófeák jobb minőségén és a vadkár mértékének csökkenésén keresztül magasabb jövedelem érhető el.” (NÁHLIK, 2011) A szakirodalmi áttekintés jól mutatja, hogy sokrétűek a vadgazdasági ágazat problémái, és az ezzel kapcsolatos vélemények, és nagy a társadalmi érintettség.

3. A vadgazdálkodás mint gazdasági ágazat

3.1. A vadgazdálkodási ágazat fejlődése

Az 1960-as évektől az 1990-es évekig a vadgazdálkodás általános fejlődése figyelhető meg. Javul a szakember képzés helyzete, a gazdálkodás színvonala emelkedik, és a mezőgazdaságban elterjedő nagytáblás szántóföldi művelés a nagyvad élőhelyét javítja. A Magyarországon ebben az időben lőtt világrekord gímbikák meghozzák az ország számára a hírnevet (Gamás 1968, Lenti 1970, 1972, Pusztakovácsi 1981, Karapanca 1986). Nagy elismerésnek számított, illetve nagy elismertséget szerzett a magyarországi vadgazdálkodási ágazat számára, hogy hazánk a keleti blokk tagjaként megszervezhette az 1971-es Vadászati Világkiállítást. A felívelő pálya kitartott az 1990-es évekig, amikor a Kelet-európai politikai és gazdasági változások elbizonytalanították a vadgazdálkodási ágazat jövőjét, bár a szakemberképzés tovább is fejlődött új felsőfokú képzések és képzési helyek megjelenésével.

Az 1990-es években kezdődő rendszerváltozási hullám következtében más Kelet-európai országok is megjelentek a bérvadásztatás piacán, és újdonságuk, valamint alacsony áraik a magyarországi vadászati lehetőségeknek konkurenciát jelentett. A drámai piacvesztést megakadályozta azonban, hogy a hazai vadgazdálkodók ekkorra már széles vendégkörrel és évtizedes vendéglátási tapasztalattal, illetve fejlett infrastruktúrával rendelkeztek.

Az 1990-es években lezajlott változások a vadgazdálkodási ágazat szerkezetében is módosulásokat idéztek elő. A vadgazdálkodási jog földtulajdonhoz kötése megteremtette a lehetőséget arra, hogy a földtulajdonosok közössége határozzon egy-egy terület vadgazdálkodási bérletbe adásáról, vagy saját hasznosításáról. Ez a rendelkezési jog azonban csak közvetett ráhatást biztosít a vadgazdálkodásra, hiszen a döntéshozatali eljárásban a tulajdonosok részvétele korlátozott, a képviselőt megszervezése sok előkészületet igényel a kis területű földtulajdonosok részéről. A döntéshozatalban történő részvétel és a döntések befolyásolása a nagy földtulajdonnal rendelkezők számára lényegesen egyszerűbb.

A jogi szabályozásnak egyensúlyt kellett teremteni a vadgazdálkodási egységek működőképes kialakítása, a vadállomány minőségének fenntartását lehetővé tevő szabályozási környezet és a társadalmi csoportok közötti konfliktusok kezelhetősége között. Ezek közül az 1997-ben életbe lépő szabályozás az első két szempontnak adott egyértelmű prioritást, és a földtulajdonosok, illetve a földhasználók, valamint a vadgazdálkodók közötti konfliktusok erősek maradtak, azok rendezésre a működési rendszer nem ad kielégítő válaszokat. A konfliktusok egyik forrása és lehetséges rendezésének csatornája a bérleti szerződések megkötése, a másik a vadkárok térítésének rendszere. Mindkét esetben megfigyelhető, hogy a szereplők egyedi, a jogszabályok által nem szabályozott megoldásokat keresnek.

A vadászatra jogosultak működésében az 1997 utáni működési rendben új szemlélet erősödött meg. A korábbi rendszerben szolgáltató típusú vadgazdálkodókat és vadászati társaságokat különböztethettünk meg. A szolgáltató típusú vadgazdálkodók olyan állami tulajdonú gazdálkodási egységek voltak, amelyek – elviekben legalábbis – gazdasági eredmény elérése érdekében vadgazdálkodtak, és a vadászati lehetőségeiket értékesítették. A vadászati társaságok ezzel szemben *nullszaldós gazdálkodást* folytattak, amelynek működési logikája szerint a vadászati lehetőségeket olyan mértékben értékesítették, hogy az azokból származó bevétel fedezze a működési költségeket, és a maradék vadászati lehetőségeket használták a vadászati társaság tagjai.

A rendszerváltás részeként lezajlott termőföld privatizáció eredményeként létrejövő új földtulajdonosi kör egy része, valamint a gazdasági fejlődés következtében bekövetkező életszínvonal emelkedés létrehozott egy hazai keresletet. Ez a kereslet egyrészt a hazai vadgazdálkodási szolgáltatóknál jelent meg, másrészt létrejöttek azok a vadászati társaságok, amelyek akár vadászati bérlőként, akár földtulajdonosi közösségként, vagy annak részeként a vadászati lehetőségek saját kihasználását tűzték ki célul. Az ő tevékenységüket főként a *költséggazdálkodás* jellemzi, hiszen bevételeiket a társasági tagok hozzájárulása adja, amelyeket a felmerülő költségek határoznak meg.

3.2. Bevételek és kiadások

A vadgazdálkodási ágazat gazdasági teljesítményével kapcsolatban kevés adattal rendelkezünk, hiszen a vadgazdálkodók egy jelentős része olyan formában végzi a tevékenységét, amely a gazdasági statisztika körén kívül esik. Így például az egyesületi formában tevékenykedő vadásztársaságok, vagy a földtulajdonosi közösségek bár gazdasági tevékenységet igen, de nyereség elérésére szolgáló rendszeres üzleti tevékenységet nem végeznek, így a gazdaságstatisztikai kimutatásoknak sem részei.

Az Országos Vadgazdálkodási Adattár (OVA) tartalmazza a legteljesebb képet a hazai vadgazdálkodási egységek tevékenységéről, amelybe az adatszolgáltatás jogszabályi kötelezettségeken alapul. Ennek ellenére azonban az adatszolgáltatás pontossága nem ismert, ezért az OVA adatokból csak ennek figyelembevételével lehet következtetéseket levonni.

Az OVA kategóriáit használtuk az elemzés elkészítése során. Az ágazati bevételeken belül a legnagyobb részarányt a külföldi és belföldi bérlélövésből és a lőtt vadból származó bevételek adják. A kiadásoknál a vadgazdálkodás, a munkabér és a vadkár a legjelentősebb. A mezőgazdasági vadkárhoz képest az erdei vadkár egy nagyságrenddel kisebb mértékű.

A pénzügyi adatokban jól megjelennék a vadgazdálkodási ágazatban történt változások hatásai. Legszenbetűnőbb a belföldi bérlélövés arányának növekedése, míg a külföldi bérlélövés 1992-es csúcstól 2013-ban a 75-ös érték alá csökken. Az élő vadból származó bevétel látványos csökkenést mutat, ez az apróvad állomány csökkenésének köszönhető. A lőtt vadból származó bevételek jelentősek, de ingadozó képet mutatnak. A pályázati bevételek csak 2004-től jelennek meg.

A kiadások a vizsgált időszakban alig változtak, jelentős folyamatok nem mutathatók ki. (1. táblázat)

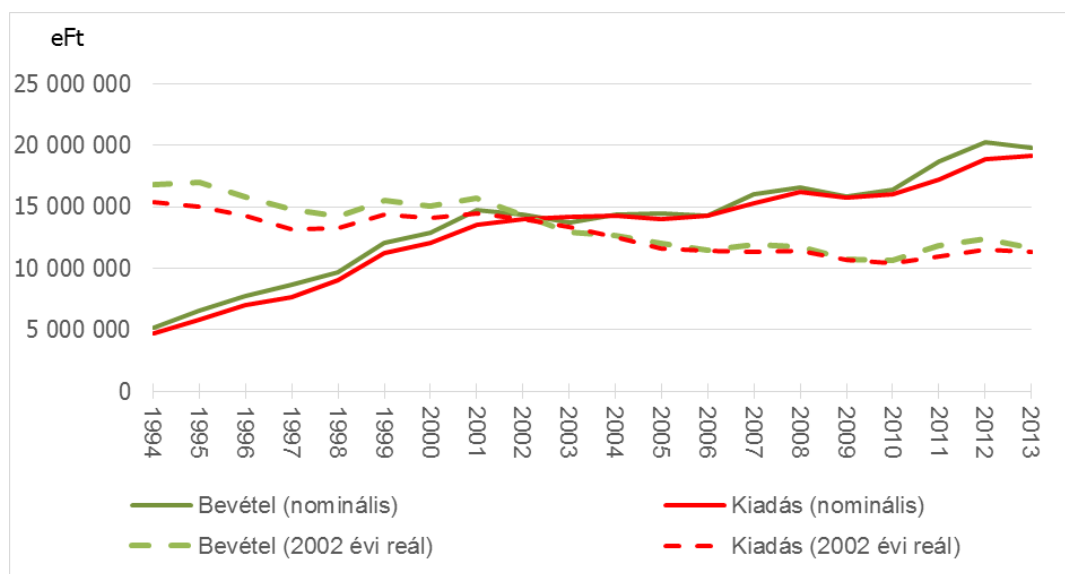
1. táblázat: Bevételek és kiadások belső arányainak változása 1975-2013-ig

M.e.: %

BEVÉTELEK		1975	1980	1992	1999	2004	2009	2013
Külföldi	bérlelővés	27	35	52	41	37	27	24
	szolgáltatás	4	5	7	6	3	3	3
Belföldi	bérlelővés	2	2	1	9	14	19	16
	szolgáltatás	3	0	0	2	3	4	4
Élővadból származó bevétel		20	18	4	8	3	4	5
Lőtt vadból származó bevétel		26	22	17	17	15	16	22
Egyéb bevételek		18	17	19	17	19	23	22
Pályázati bevétel		0	0	0	0	5	4	5
KIADÁSOK								
Munkabér		22	18	17	22	21	25	24
Vadgazdálkodás		38	47	43	43	46	43	44
Vadkárók		13	9	11	9	10	9	12
Egyéb ráfordítások		27	26	29	26	1	1	20

Adatok forrása: OVA

A bevételek és a kiadások a 90-es évek alatt nominális értéken növekedést, addig reálértéken csökkenést mutatnak. A 2000-es évek elején stagnálnak a nominális bevételek és a kiadások, ami a reálértékek csökkenésével jár együtt. Napjainkban nominális és reálértéken is egy gyengébb növekedés figyelhető meg. (1. ábra)

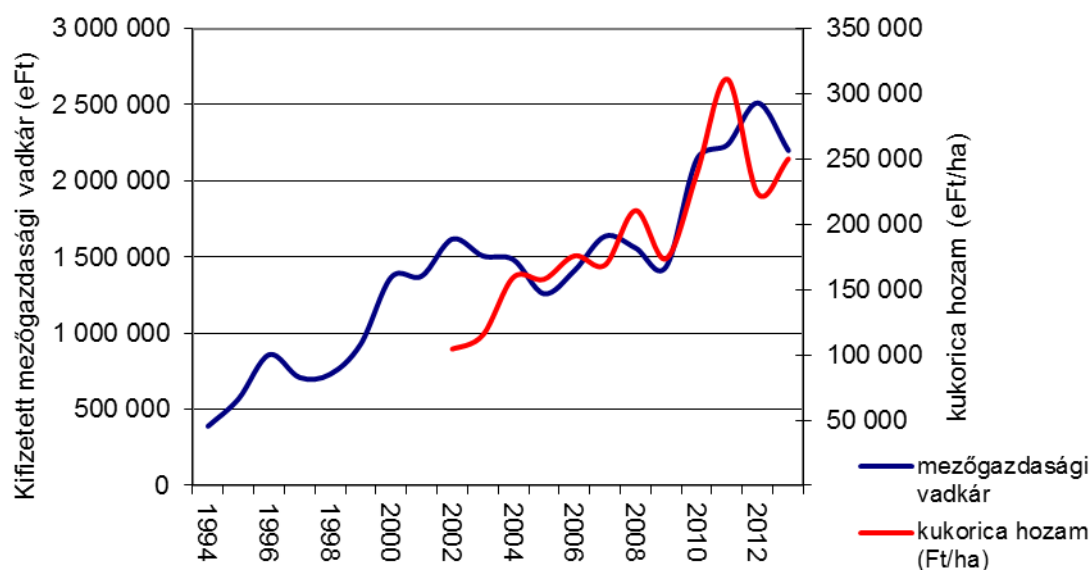

1. ábra: A bevételek és kiadások nominális értékeinek és a fogyasztói árindexek alapján a 2002 évi árszínvonalra átszámított reál értékeinek alakulása 1994-2013 között (Adatok forrása: OVA)

3.3. Növekvő vadlétszám és a vadkár

Az utóbbi ötven évben a vadlétszám jelentős növekedése tapasztalható a gímszarvas, a vaddisznó és az őz esetében is. A teríték nagyságának változásában is hasonló tendenciát figyelhetünk meg, ennek ellenére a vadlétszám folyamatosan, töretlenül növekszik. A vaddisznó és gímszarvas állomány növekedése 1960 és 1990 között fokozatos, majd a 90-es évektől kezdve begyorsul. Meg kell azért említeni, hogy a vadállomány becslés vadlétszám adatainak azok pontatlansága miatt nagy jelentőséget nem tulajdoníthatunk, de a tendenciák így is jól érzékelhetők.

Az egyik legkényesebb kérdés a vadlétszámmal kapcsolatban a mezőgazdasági vadkár mennyisége. A mezőgazdasági vadkár abszolút értékben folyamatos emelkedést mutat, ez szoros összefüggésben van a termények árának növekedésével. (2. ábra) Viszont a mezőgazdasági vadkár megtérítése számos esetben olyan módszerekkel történik, hogy az nem is jelenik meg az OVA statisztikáiban, így ezekkel sajnos nem tudunk számolni.

2. ábra: A kifizetett mezőgazdasági vadkár és a kukorica hozam alakulása 1994-2013 között (Adatok forrása: OVA, KSH)

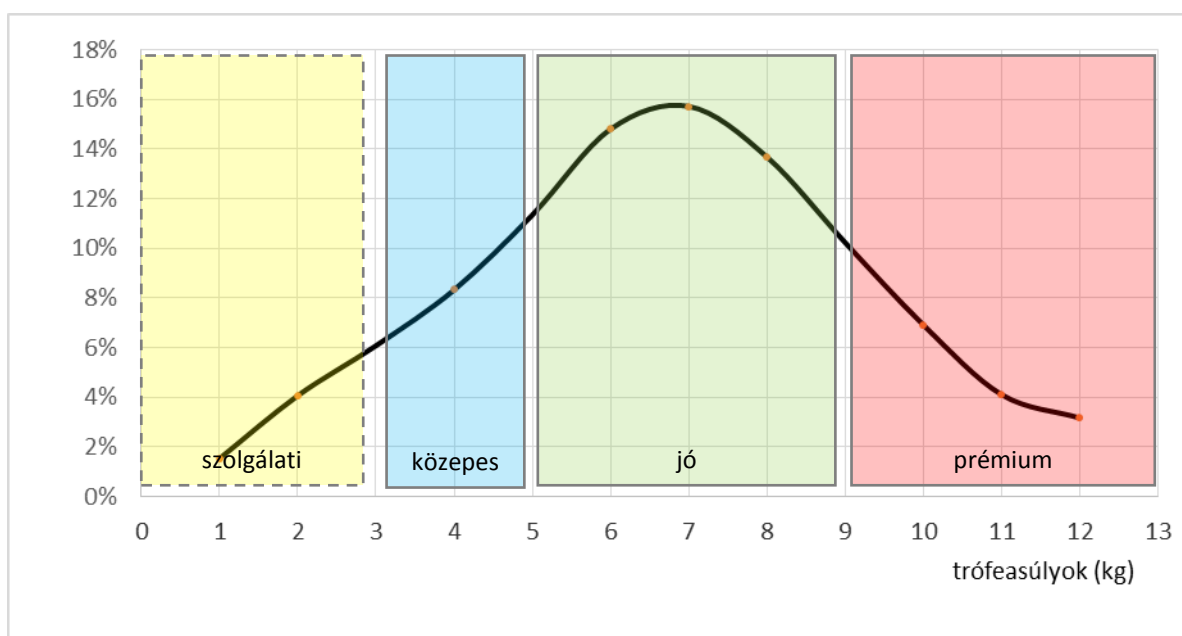
4. Tömegtermelés jelei a hazai gímszarvas gazdálkodásban

Nem kérdés, hogy a magyar vadgazdálkodás legfontosabb vadfaja a gímszarvas. A piaci viszonyoktól függetlenül elméleti hasznosság szempontjából vizsgáltuk a magyarországi gímszarvas gazdálkodást. Annak érdekében, hogy ezt meg tudjuk tenni, a gímszarvas trófeák értékelésére be kellett vezetni egy elméleti érték meghatározási eljárást, amelynek az elméleti érték pontszám elnevezést adtuk. A magyarországi vadgazdálkodási szolgáltatók árjegyzékei alapján egy egységes elméleti érték görbét szerkesztettünk oly módon, hogy a 9 kg-os trófea 100 pontot kap, a többi trófeasúly értékét pedig ehhez arányosítjuk.

4.1. A gímszarvas bika trófea kategóriáinak elkülönítése

Az éves gímterítékek elméleti értékeit 1982–2013 között átlagoltuk a trófeasúlyok 1kg-ként beosztott kategóriáiban, majd ábrázoltuk a trófeasúly függvényében a 3. ábrán bemutatott módon. A trófea értékek eloszlásgörbéjét 3 egyenlő csoportokra osztottuk, valamint a legelső kategóriát 3 kg-nál megfeleztük.

Az így kapott kategóriák képezik a továbbiakban a vizsgálataink alapját: 3 kg-ig *szolgálati* kategória, amelyet a továbbiakban nem vizsgálunk, hanem olyan elejtéseknek tekintünk, amelyek elsődleges funkciója az állományszabályozás, ezért feltételezzük, hogy azt igen nagy részben a szakszemélyzet végzi el. 3–5 kg-ig *közepes*, 5–9 kg-ig pedig *jó* bikákról beszélünk. A 9 kg trófeasúly felett határoztuk meg a *prémium* kategóriát, amely a legmagasabb értéket képviseli, és ez az a kategória, amely a magyarországi gímállomány nemzetközi hírnevét adja. A továbbiakban a terítékek értékének vizsgálatát a felső három kategóriában végeztük. Meg kell jegyezni, hogy bár igyekeztünk a kategóriákat az eloszlás-görbe alapján objektív módon kijelölni, az nem teljesen mentes a szubjektív értékítélettől. Ez azonban a vizsgálat eredményeit azért nem befolyásolja, mert a kategória határok fentitől eltérő meghúzása a vizsgálat végeredményét nem befolyásolja.

3. ábra: A gímszarvas bika teríték-érték eloszlás görbéje és a trófea kategóriák az 1982-2013 közötti időszak átlagában

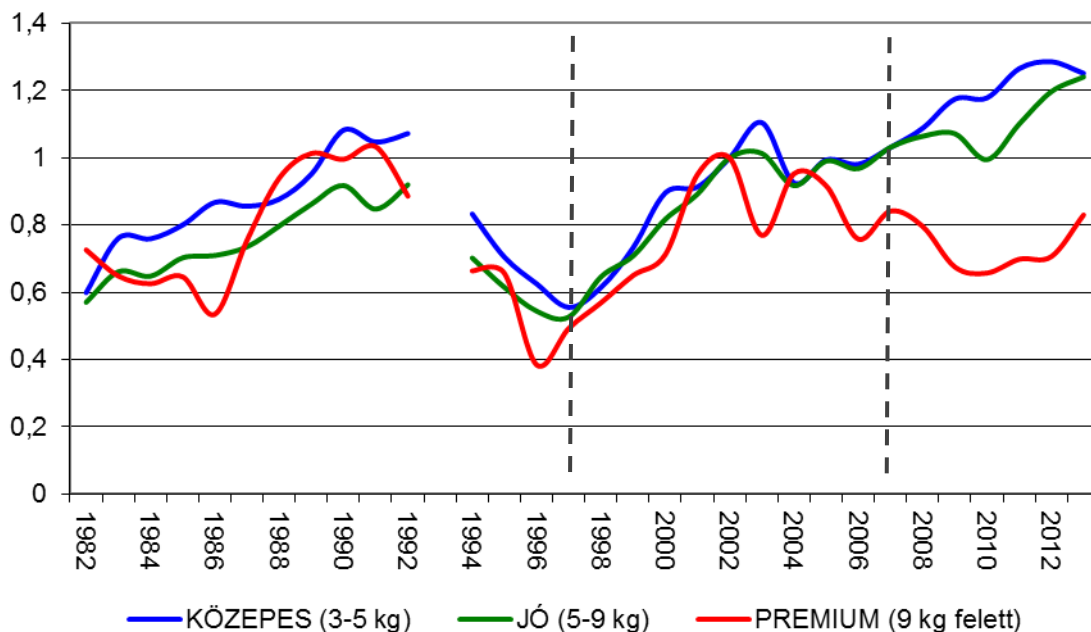
3.2. A gímszarvas bika trófea kategóriák értékeinek alakulása és ennek okai

A trófeakategóriák értékeinek időbeli változásait vizsgálva megfigyelhetjük, hogy a rendszerváltás időszakáig a teríték értéke emelkedik, és ezen belül is a három kategória közel azonos pályát ír le, bár a prémium kategória a másik kettőhöz képest nagyobb ingadozásokat mutat. Az 1990-es évek első felében egészen az 1996. évi vadvédelmi törvény alapján létrejövő új vadászati rendszer életbelépéséig, 1997-ig a teríték értéke csökken. (1993 évre az adatok nem voltak elérhetők.) Ezt követően egészen 2002-ig egyenletes emelkedés látható, amelynek tetőpontja körül-belül megegyezik a korábbi, 1990-ben tapasztalt lokális maximum értékekkel. Ebben a növekedési szakaszban is azt láthatjuk, hogy a három vizsgált kategória azonos módon változik, csak az időszak végén, 2002 körül tapasztalhatjuk, hogy a prémium kategória megugró hasznosítását egy erősebb visszaesés követi.

Vizsgálatunk szempontjából a legfontosabb időszak a 2003-at követő szakasz, amelyben a közepes és a jó kategória néhány évnyi stagnálást követően erőteljes emelkedésbe kezdett, szemben a prémium kategóriával, amely egyértelmű csökkenő trendet követ. Ez az az időszak, amelyben a korábbi időszakoktól eltérően a nagy értékű gím trófeák értéke úgy csökken, hogy egyébként az egész teríték mennyisége és értéke növekszik, egyértelmű jelét mutatva a teríték, és ezáltal feltételezhetően az állomány minőségi romlásának.

A fenti jelenségek megfigyelhetők a 4. ábra görbéin, ahol a három trófea kategória értékeinek változását a 2002 évi bázishoz viszonyítva mutatjuk be.

A fenti vizsgálatot őz esetében is elvégeztük, de hasonló tendencia nem volt kimutatható.

4. ábra: A gímszarvas bika trófea kategóriák értékének bázisindexei (2002 = 100%)
(A függőleges vonal a vadászati bérleti szerződések fordulópontjait mutatják)

A jelenségnek több lehetséges oka van, amelyek mindegyike önmagában is elegendő lehet ezen folyamat létrejöttéhez. Elképzelhető, hogy a 9 kg feletti trófeákra, azok igen nagy értéke miatt nincs megfelelő piaci kereslet. Ennek valószínűsége kicsi, hiszen egy ilyen szituáció esetén a vadgazdálkodók feltehetően gyorsan reagálnának az árak csökkentésével, hiszen a nem hasznosított, de golyóérett bikák elejtése nem halasztható, mivel azok 1–2 év után visszaraknak.

Másik lehetséges ok a gazdálkodás romló színvonala, azaz a bikák korai kilövése, amely miatt azok nem érik el lehető legnagyobb trófeaméretüket. Ennek a jelenségnek a tömeges megjelenése azt eredményezi, hogy egyetlen gazdálkodó önmagában nem lesz képes a szakmai szempontok érvényesítésére, mivel a területén nem hasznosított jó agancsú, de még fejlődőképes bikákat a szomszédos vadászterületeken el fogják ejteni. Ennek a lehetséges oknak a jelentőségét valószínűsíti az az egybeesés, hogy 2004-ben szűnt meg a trófeabírálatok során érvényesített ún. „*minuszpont rendszer*”, amely alapján a még fejlődőképes bikák elejtése esetén a vadgazdálkodót szankció érte. Igaz, a negatív folyamatok kezdőpontja nem állapítható meg egyértelműen, 2002–2004 időszakban bármikor lehetett.

Nem zárható ki az sem, hogy a gím populáció sűrűsége helyenként olyan mértékűre nőtt, amely már eléri az élőhelyi korlátokat, és ez az állomány kondíciójának romlásához vezetett.

Akármelyik ok, vagy okok fennállása esetén is döntési kényszer lép fel a vadgazdálkodással kapcsolatos ágazati politika részéről. Az egyik lehetséges út, hogy az ágazat továbbra is célul tűzi ki a gímszarvas állomány kivételes minőségének megőrzését. Ebben az esetben olyan intézkedésekre van szükség, amelyek a kiváltó okokat megszüntetik:

- rákényszerítik a vadgazdálkodókat az idősebb korosztályok, illetve a kivételes képességű bikák védelmére, vagy
- megfelelő állománysűrűség beállítást teszik lehetővé / írják elő.

A másik megoldás, hogy az ágazat feladja az eddig folytatott minőségi gím-gazdálkodás elvét, és fokozatosan a tömegtermelés irányába tolódik el. Ugyanez a megoldási lehetőség adódik akkor is, ha a jelenség kiváltó oka a prémium kategória iránti piaci kereslet tartós csökkenése. Ebben az esetben azonban az ágazat teljes struktúráját ehhez a célhoz kell igazítani, és azokat az intézkedéseket, amelyeket korábban a nemzeti kincsnek tekintett gím és más nagyvad állományának védelme érdekében hoztak, úgy mint a vadgazdálkodási egységek minimum területe, a különleges rendeltetésű vadgazdálkodási egységek, stb., indokoltsága felülvizsgálatra szorul.

Felhasznált irodalom

- CSÁNYI S. – SZEMETHY L. (2014): A vadgazdálkodás bevételeinek változásai az utóbbi két évtizedben, Vadászati évkönyv 2015, Budapest
- GERA P. (1993): Gondolatok a vadállomány becsléséről. Erdészeti Lapok CXXVIII. (10). pp. 315.
- HUNYA L. (1994): Néhány gondolat vadállományunkról. Erdészeti Lapok CXXIX. (7-8). pp. 228–229.
- OVA: Országos Vadgazdálkodási Adattár, Széchenyi István Egyetem, Vadvilág Megőrzési Intézet, Gödöllő
- POGRÁNYI K. (1992): A nagyvadlétszám alakulása hazánkban. Erdészeti Lapok CXXVII. (12). pp. 361–362.
- REMÉNYFY L. (2012): Mit nem tudunk, mit nem tehetünk? – Erdészeti Lapok CXLVII.(12). pp. 378.
- TURÓS L. (1993): Mennyi nagyvad (volt) van Magyarországon? Erdészeti Lapok CXXVIII. (12). pp. 373–375.
- TURÓS L. (1999): Szarvasgazdálkodás az üzemtervek tükrében. – Erdészeti Lapok CXXXIV. (12). pp. 382–384.

